

ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ
АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО

УДОСКОНАЛЕННЯ ОСВІТНЬО-ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ В ЗАКЛАДІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

ЗБІРНИК НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ ПРАЦЬ

Таврійський державний агротехнологічний
університет імені Дмитра Моторного

**Удосконалення освітньо-виховного процесу
в закладі вищої освіти**

збірник науково-методичних праць

**Запоріжжя
2023**

УДК 821.161.2.09 (062.552)

У45

Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладі вищої освіти: збірник науково-методичних праць / Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного. Запоріжжя : ТДАТУ, 2023. Вип. 26. 332 с.

Рекомендовано до друку вченою радою

*Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного
протокол №11 від 30.05.2023 р.*

Редакційна колегія:

Кюрчев С.В., д.т.н., професор, ректор ТДАТУ (головний редактор); Ломейко О.П., к.т.н., доцент, перший проректор (заступник головного редактора); Шарова Т.М., д.філол.н., професор, начальник ННЦ; Панченко А.І., д.т.н., професор, проректор з наукової роботи; Галько С.В., к.т.н., доцент, в.о. декана факультету енергетики та комп'ютерних технологій, Колокольчикова І.В., д.е.н., професор, в.о. декана факультету економіки та бізнесу; Іванова І.Є., к.с.-г.н., доцент, декан факультету агротехнологій та екології; Кувачов В.П., д.т.н., професор, в.о. декана механіко-технологічного факультету; Шокарев О.М., в.о. керівника ННІ ЗУП, кандидат технічних наук, доцент; Землянська А.В., к.філол.н., доцент кафедри суспільно-гуманітарних наук.

У збірнику подано матеріали науково-методичної конференції ТДАТУ «Удосконалення освітньо-виховного процесу в закладі вищої освіти» (29 травня 2023 р., м. Запоріжжя).

Публікації присвячені питанням розвитку вищої освіти в умовах дистанційного навчання, використання інноваційних технологій в освітньому процесі, впровадження результатів наукових досліджень з пріоритетних напрямів у фахову підготовку здобувачів освіти технічних спеціальностей, провідним тенденціям суспільно-гуманітарної освіти.

Збірник буде корисним науково-педагогічним працівникам, учителям-практикам, аспірантам та здобувачам вищої освіти.

Статті опубліковано мовою оригіналу

Адреса редакції: 72312, ТДАТУ, пр-т Соборний, 226,

м. Запоріжжя, Запорізька обл.

e-mail: nnc@tsatu.edu.ua

Навчально-науковий центр університету

© Автори публікацій, 2023

© Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, 2023

ЗМІСТ

Антонова Г.В. <i>Дистанційне навчання: можливості та реальний досвід</i>	7
Болтянський Б.В., Болтянська Л.О. <i>Особливості використання ІТ-технологій в умовах дистанційного навчання</i>	13
Верхоланцева В.О., Паляничка Н.О., Фучаджи Н.О., Червоткіна О.О. <i>Міжнародна діяльність ТДАТУ в умовах воєнного стану</i>	21
Вершков О.О., Антонова Г.В. <i>Психологічна модель, що оперує формальними позначеннями емоційних станів</i>	26
Вершков О.О., Мацулевич О.Є., Тетервак І.Р. <i>Програмна реалізація процесу моделювання функціональних поверхонь двигунів внутрішнього згоряння при виконанні лабораторних робіт з дисципліни «Інформаційні технології у виробництві»</i>	31
Гулевський В.Б., Постол Ю.О., Ковальов О.О. <i>Використання інформаційних технологій як ефективного засобу вивчення дисципліни «Основи проєктування систем електрифікації»</i>	37
Дашивець Г.І., В'юник О.В. <i>Застосування сітьового моделювання виробничих процесів в інженерних дисциплінах</i>	47
Дереза О.О., Дереза С.В. <i>Особливості підготовки фахівців технічних спеціальностей</i>	56
Єременко Л.В., Ісакова О.І., Шлеїна Л.І., Зімонова О.В. <i>Аналіз підходів до розуміння конфліктності як якості особистості в соціальній психології</i> ...	63
Журавель Д.П., Бондар А.М. <i>Інноваційні технології профорієнтаційної роботи для здобувачів освіти технічних спеціальностей</i>	74
Землянський А.М., Землянська А.В. <i>Значення дисципліни «Політологія» для формування політичної культури майбутніх фахівців</i>	80
Зімонова О.В., Шлеїна Л.І., Ісакова О.І., Єременко Л.В. <i>Щодо формування комунікативної культури здобувачів вищої освіти</i>	89
Зінов'єва О.Г. <i>Організація самостійної роботи студентів на базі використання інформаційних технологій</i>	97

Ісакова О.І., Шлєіна Л.І., Єременко Л.В., Зімонова О.В. <i>Філософський аспект розвитку вищої освіти</i>	103
Ковальов О.О., Самойчук К.О., Фучаджи Н.О., Гулевський В.Б. <i>Формування навичок науковця при викладанні дисципліни «Методологія та організація наукових досліджень з основами інтелектуальної власності»</i>	112
Козлова Л.В., Малюк Т.В. <i>Методичні підходи до проведення навчальної практики в дистанційному режимі</i>	120
Колесніков М.О., Покопцева Л.А., Пащенко Ю.П. <i>Неформальна освіта – крок до кар'єрного зростання</i>	128
Кривонос І.А. <i>Імплементация інтерактивних методів у процес вивчення іноземної мови дистанційно студентами спеціальності «Готельно-ресторанна справа»</i>	140
Ломейко О.П., Самойчук К.О. <i>Динаміка контингенту здобувачів ТДАТУ в 2022-2023 навчальному році</i>	149
Мацулевич О.Є., Антонова Г.В. <i>Автоматизація робочого місця інженера-механіка</i>	160
Мацулевич О.Є., Дереза О.О., Тетервак І.Р. <i>Використання САD-системи UNIGRAPHICS для технологічної підготовки виробництва корпусних деталей</i>	166
Михайленко О.Ю., Чаплінський А.П. <i>Колористичне рішення учбових приміщень з урахуванням норм ергономіки</i>	176
Паляничка Н.О., Верхованцева В.О., Фучаджи Н.О., Червоткіна О.О. <i>Особливості викладання технічних дисциплін при дистанційному навчанні у період воєнного стану</i>	183
Панченко А.І., Волошина А.А., Мельник О.В., Волошин А.А. <i>Шляхи удосконалення дистанційного навчання при викладанні технічних дисциплін у вищій школі</i>	188

Покопцева Л.А., Колесніков М.О. <i>Розвиток особистості фахівця з агрономії під час навчання у вищій школі.....</i>	200
Попова І.О. <i>Формування soft skills у здобувачів вищої освіти енергетичного напрямку в процесі вивчення теоретичних основ електротехніки.....</i>	206
Попова І.О., Квітка С.О., Чаусов С.В. <i>Особливості організації освітнього процесу здобувачів-енергетиків із вивчення обов'язкових дисциплін в умовах воєнного стану.....</i>	216
Сабо А.Г. <i>До дискусії щодо доцільності застосування презентацій у навчальному процесі.....</i>	224
Самойчук К.О. <i>Методика написання наукової статті здобувачами вищої освіти технічних спеціальностей в умовах військового стану.....</i>	231
Сахно Л.А. <i>Кейс-технології у викладанні обліково-аналітичних дисциплін.....</i>	241
Скляр О.Г., Скляр Р.В. <i>Використання в освітньому процесі інтерактивних методів навчання.....</i>	250
Тараненко Г.Г. <i>Педагогічний дизайн як актуальна тенденція підвищення якості освіти.....</i>	259
Червоткіна О.О., Верхованцева В.О., Паляничка Н.О. <i>Основні тенденції розвитку професійної освіти в Україні і за кордоном.....</i>	265
Червоткіна О.О., Ковальов О.О., Фучаджи Н.О., Матвіїшин П.В. <i>Навчання під час війни в Україні.....</i>	273
Шаров С.В. <i>Методичні підходи до викладання технології проектування та адміністрування баз даних.....</i>	281
Шарова Т.М. <i>Навчальний процес релокованого закладу вищої освіти в умовах воєнного стану.....</i>	288
Шарова Т.М., Землянська А.В. <i>Використання Освітнього порталу в дистанційному навчанні: недоліки й переваги.....</i>	297

Шлеїна Л.І. <i>Академічна доброчесність як невід'ємна складова сучасної вищої освіти</i>	304
Шлеїна Л.І., Ісакова О.І., Єременко Л.В., Зімонова О.В. <i>Інформаційні технології та їх застосування у процесі викладання суспільно-гуманітарних дисциплін</i>	312
Kryvonos I. <i>The improvement of listening skills of future Hotel and Restaurant business specialists during the learning of the discipline «English for specific purposes»</i>	318
Lubko D. <i>Improving students' educational practice using interactive technologies on the Arduino platform</i>	326

Шлєіна Л.І., док.філософ. пед.н., доцент
Таврійський державний агротехнологічний університет
імені Дмитра Моторного

АКАДЕМІЧНА ДОБРОЧЕСНІСТЬ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА СУЧАСНОЇ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті розглянуто поняття «академічна доброчесність» у площині законодавчої бази. Узагальнення досліджуваного поняття та його змістових частин у межах державного законодавства та кодексу честі університету дало змогу визначити форми, причини та методи запобігання й боротьби з академічною недоброчесністю.

Доведено важливість створення умов для недопущення академічної нечесності в середовищі університетів та науково-професійній комунікації.

Ключові слова: академічна доброчесність, академічна недоброчесність, наукова комунікація.

Постановка проблеми. Характерні ознаки ХХІ ст., а саме: глобальна інформатизація, інтернаціоналізація, інтеграція, міжкультурна комунікація, створення мережевого суспільства – об'єктивно впливають на освітню, наукову, мистецьку, інноваційну діяльність закладів вищої освіти (далі – ЗВО), які є носіями інтелекту, знань, культури, духовності. Виконуючи почесну місію у розвитку держави, – підготовку «конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни» [3], заклади вищої освіти є складовою частиною сучасної культури, оскільки володіють найбільш високоосвіченими і мобільними людськими ресурсами. Сучасні європейські стратегії освітнього простору передбачають впровадження європейських норм і стандартів у вищу освіту. Стрімка технологізація й інформатизація освітнього простору вимагає формування академічної культури українського суспільства.

Питання академічної доброчесності є актуальним у сучасному університетському та дослідницькому середовищі нашої країни. Побутує думка, що академічна доброчесність стосується лише тих, хто займається

наукою. Насправді ж академічна доброчесність пов'язана не лише з наукою, а й з освітою, і з творчою діяльністю, тому тією чи іншою мірою стосується кожного. Стаття 42 Закону України «Про освіту» присвячена академічній доброчесності. У ній зазначено, що академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень [4].

Усі учасники освітнього процесу повинні бути носіями культури академічної доброчесності. Проте, однією з головних проблем сучасної вищої школи, є не достатньо звернена увага студентів на фундаментальні цінності академічної доброчесності, якими є чесність, довіра, справедливість, повага, відповідальність та мужність [47]. Саме такими принципами має керуватися здобувач знань.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Етичні проблеми науки й освіти мають багато аспектів дослідження. Оскільки академічна доброчесність є складовою частиною внутрішньої системи забезпечення якості вищої освіти, то у наукових працях вітчизняних вчених: Т. Фінікова, А. Артюхова, В. Лугового, О. Слюсаренко, Ж. Таланової, В. Астахової, В. Сацика, О. Семенов – значна увага приділена питанню академічної доброчесності як основі сталого розвитку університету, як інструменту забезпечення якості вищої освіти, фундаменту формування сучасного конкурентоспроможного фахівця.

Питання педагогічної етики, етичних стандартів вищої освіти є предметом досліджень Г. Хорунжого, М. Рогожи, П. Артюмова, Г. Товканець, Г. Васяновича, В. Андреева, І. Дегтярьова. Ціннісно-етичний аспект академічної доброчесності як прояв професійної культури в академічному середовищі розглянуто в працях вчених: І. Зязюна, В. Кременя, І. Беха, С. Рика, О. Єрохіної, Т. Добка, В. Турчиновського, С. Гончаренка та ін.

Формулювання цілей статті. Розглянути поняття академічної доброчесності як складової культури освітньо-наукового простору та проаналізувати питання реалізації академічної доброчесності в закладах вищої освіти.

Виклад основного матеріалу досліджень. Науково-дослідницька діяльність студентів як невіддільний складник професійної підготовки має бути організованою на засадах академічної доброчесності. Зазначена теза

стає все більш актуальною для сучасних університетів в аспекті суспільного визнання та рейтингу професійного середовища щодо якості підготовки фахівців. Академічна доброчесність є традицією, що лежить в основі представлення наукових результатів країн демократичного світу. Україна як країна, що лише намагається увійти до спільноти розвинених держав, має дотримуватись загальноприйнятих демократичних традицій, серед яких однією із найважливіших є традиція верховенства права.

Взаємодіяльність суб'єктів освіти в університеті має бути також організована згідно з принципами доброчесності. Саме тому вважаємо доцільним проведення дослідження щодо особливостей діяльності студента та викладача під час навчально-виховного та наукового процесів.

Поняття «академічна доброчесність» перш за все слід розглядати у площині законодавчої бази. Так, у «Законі про освіту» воно визначене як сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватись учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень [5, ст. 42].

Поняття «академічна доброчесність» першими почали використовувати американські вчені [1, с. 93].

В англійській мові поширені синонімічні терміни, що загалом означають досліджуване поняття: «academic integrity», «academic honesty». Сучасні дослідники зауважують, що поняття честі формується у комунікації та діяльності (навчальній, професійній) [8, с. 2].

Зокрема, Д. Сопова стверджує, що у рамках практики формується система норм та принципів, які освоюють і розвивають індивіди в процесі діяльності [8, с. 81].

Отже, йдеться про етичні кодекси як сукупність норм і цінностей згідно з етикою чеснот, у межах якої «академічна чесність стає основоположним принципом діяльності в академічній практиці» [8, с. 81].

Сучасне суспільство подекуди актуалізує поняття доброчесності в аспекті боротьби із недоброчесністю, тобто усвідомлення нечесної поведінки членів суспільства спричиняє актуалізацію справедливості (більшою мірою у формі покарання), а значить, призводить до виникнення потреби у правилах доброчесності, що спрямовані допомогти визначати міру допустимого у взаємодіяльності. У Законі України «Про освіту» чітко визначено зміст академічної доброчесної діяльності суб'єктів освітнього процесу. Так, дотримання академічної доброчесності

педагогічними, науково-педагогічними та науковими працівниками передбачає:

- самостійне виконання навчальних завдань, завдань поточного та підсумкового контролю результатів навчання (для осіб з особливими освітніми потребами ця вимога застосовується з урахуванням їхніх індивідуальних потреб і можливостей);

- посилення на джерела інформації у разі використання ідей, тверджень, відомостей;

- дотримання норм законодавства про авторське право;

- надання достовірної інформації про результати власної навчальної (наукової, творчої) діяльності [5, ст. 42].

Найбільш узагальненим документом, що популяризує доброчесність у навчальному процесі вишу, можна вважати кодекс честі Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного, розроблений з урахуванням досвіду і зразків кращих університетів світу [2]. Заслугує уваги визначення у кодексі основних принципів доброчесності, призначенням яких є представлення змісту моралі очікуваної поведінки всіх членів університетської громади:

- Принцип законності. У своїй діяльності члени університетської громади суворо дотримуються приписів законів, а також стимулюють до цього інших.

- Принцип взаємної довіри. Атмосфера довіри заохочує вільний обмін ідеями та інформацією в університетському середовищі, сприяє співпраці та вільному продукуванню нових ідей, позбавляє остраху, що результати діяльності може бути вкрадено, кар'єру спаплюжено, а репутацію підірвано.

- Принцип чесності та порядності. У навчально-виховній та викладацькій діяльності, у наукових дослідженнях, у практичній роботі тощо представники університетської громади зобов'язані діяти чесно, бути відвертими й у одному разі свідомо не висувати неправдивих тверджень.

- Принцип справедливості. У взаємовідносинах між членами університетської громади важливим є неупереджене ставлення одне до одного, правильне й об'єктивне оцінювання результатів навчально-виховної, дослідницької та трудової діяльності.

- Принцип компетентності й професіоналізму. Співробітники та студенти ТДАТУ зобов'язані підтримувати найвищий рівень компетентності у роботі та навчанні. Імперативом є постійне підвищення

ними свого освітнього і наукового рівня як форми здійснення принципу «від освіти на все життя – до освіти протягом усього життя».

– Принцип відповідальності. Співробітники та студенти університету мають брати на себе відповідальність за результати своєї діяльності, виконувати взяті на себе зобов'язання. Бути відповідальним – означає протистояти ганебним вчинкам, негативному впливу інших осіб і бути прикладом для інших.

– Принцип партнерства і взаємодопомоги. З метою підвищення якості навчальних та дослідницьких результатів представники університетської громади орієнтуються на суб'єкт-суб'єктну або партнерську взаємодію.

– Принцип взаємоповаги. Повага в університетському середовищі має бути взаємною, виявлятися як до інших, так і до себе. Варто поважати й цінувати різноманітні, а іноді й протилежні думки та ідеї.

– Принцип прозорості. Щоб уникнути зловживань посадовим становищем виборними чи призначеними представниками університетської громади, необхідно, щоб усі процедури, які стосуються навчально-виховної, науково-дослідницької, господарської та фінансової діяльності, були прозорими і нескладними.

– Принцип безпеки та добробуту громади ТДАТУ. Співробітники і студенти університету повинні піклуватися про безпеку та добробут членів громади. Будь-яка діяльність співробітників і студентів університету не повинна створювати загрози життю, завдавати шкоди здоров'ю та майну будь-кого загалом та членів університетської громади зокрема.

Дотримання зазначених вище принципів має бути справою честі всіх без винятку членів університетського співтовариства.

Цінним у змісті зазначеного кодексу честі університету є також деталізація актів недоброчесної поведінки, яка є неприйнятною для членів університетської громади: плагіат, шахрайство, несанкціонована співпраця, участь у актах неправомірної винагороди (пропонування або отримання), використання особистих зв'язків з метою отримання переваг у оцінювальних або конкурсних процесах, дописування до списку авторства осіб, що не брали участі у створенні наукового або навчального продукту [2].

При цьому зауважено, що актами шахрайства є:

- фальсифікація або фабрикація інформації, наукових результатів та наступне використання їх в академічній роботі;
- підробка підписів в офіційних документах (залікових книжках, актах, звітах, угодах тощо);
- використання під час контрольних заходів заборонених допоміжних матеріалів або технічних засобів (шпаргалки, навушники, телефони, планшети тощо);
- посилення на джерела, які не використовувалися в роботі;
- списування (реплікація) при складанні будь-якого виду підсумкового або поточного контролю;
- проходження процедур контролю знань підставними особами;
- здавання або репрезентація різними особами робіт з однаковим змістом як результату навчальної чи наукової діяльності.

Окремим пунктом академічної недоброчесності визначено несанкціоновану співпрацю, яка виявляється в актах:

- надання допомоги для здійснення акту академічної нечесності – навмисна чи усвідомлена допомога або спроба допомоги іншому вчинити акт академічної нечесності;
- придбання в інших осіб чи організацій з наступним поданням як власних результатів навчальної та наукової діяльності (звітів, рефератів, контрольних, розрахункових, курсових, дипломних та магістерських робіт, есе, статей, монографій, навчальних посібників тощо).

Аналіз цього документа виявляє підстави зауважувати про чітке усвідомлення члена університетської громади змісту виявлень академічної нечесності, а отже логічності набуває представлення міри відповідальності за порушення доброчесних відносин студентами та викладачами. Однак у Кодексі зазначається, що порушення його норм «може передбачати накладання санкцій, аж до відрахування або звільнення з університету, за поданням Комісії з питань етики та академічної чесності». Отже, конкретних форм відповідальності за конкретні порушення доброчесності не представлено.

Висновки. Беззаперечно, академічна доброчесність є стрижневою складовою академічної культури й одним із компонентів системи забезпечення якості освіти. Система принципів академічної доброчесності нині затверджена на державному рівні та має відповідну нормативну базу, яка визначає механізми реалізації положень академічної доброчесності в

освітньому процесі та науково-дослідній роботі та різноманітні заходи щодо запобігання проявів і боротьби з її порушеннями.

До подальших напрямів дослідження відносимо вивчення питання чіткого розуміння відповідальності за порушення принципів академічної доброчесності у закладах вищої освіти.

Література

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету. Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. політики»; за заг. ред. Т.В. Фінікова, А. Є. Артюхова. Київ : Таксон, 2016. 234 с.

2. Кодекс честі Таврійського державного агротехнологічного університету імені Дмитра Моторного [Електронний ресурс]. URL: <http://www.tsatu.edu.ua/mtf/wp-content/uploads/sites/39/kodeks-chesty-tdatau.pdf>.

3. Про освіту Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014 № 1556-VII [Електронний ресурс]. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>.

4. Про освіту Закон України «Про вищу освіту». URL: https://kodeksy.com.ua/pro_osvitu/statja-42.htm.

5. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-19 [Електронний ресурс]. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

6. Про освіту : Закон України від 05.09.2017 № 2145-19 [Електронний ресурс]. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2145-19>.

7. Сацик В. Академічна доброчесність: міфічна концепція чи дієвий інструмент забезпечення якості вищої освіти? URL: <http://education-ua.org/ua/articles/930-akademichna-dobrochesnist-mifichna-kontsepsiya-chi-dievij-instrument-zabezpechennya-yakosti-vishchoji-osviti>

8. Сопова Д.О. Феномен академічної чесності у контексті якості сучасної вищої освіти. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка*. 2017. С. 79–84 URL : http://nbuv.gov.ua/UJRN/Potip_2017_28_15.

Shlieina L.I. Academic integrity as impossible component of modern higher education.

Summary. The paper considers the concept of «academic honesty» within legislative framework. The generalization of the concept under investigation and its constituent parts (plagiarism, intellectual property) in the framework of government legislation and honour codes of universities provided the

possibility to define the forms and causes of academic dishonesty and determine the measures to prevent or fight against such a phenomenon.

The importance to create necessary conditions to prevent academic dishonesty in university environment and scientific and professional communication has been proved.

Key words: *academic honesty, academic dishonesty, scientific communication.*

